AİLE TERBİYESİNDE BİLİNMESİ VE UYGULANMASI GEREKLİ ON GÖREV

Değerli müminler!

Bugünkü sohbetimizde aile terbiyesinde bilinmesi ve uygulanması gerekli on görevden söz etmek istiyorum.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِه۪ شَيْـًٔا وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَبِذِى الْقُرْبٰى
وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاك۪ينِ وَالْجَارِ ذِى الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ
وَابْنِ السَّب۪يلِۙ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًاۙ.

"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolda kalmışa, ellerinizin altında bulunanlara iyi davranın. Şüphesiz Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez."[351]

---

351 Nisâ, 4/36.

Ayet-i Kerime'de uygulanması gerekli on emir yer almaktadır. Şimdi kısaca bunların neler olduğu üzerinde duralım.

1- Allah'a İbadet Etmek ve O'na Hiçbir Şeyi Ortak Koşmamak

Bu, Allah'ın gönderdiği Peygamberleri aracılığı ile insanlara duyurduğu ilk emridir. Allah'a yapılan ibadetin makbul olması için o ibadete başkasının ortak edilmemesidir. Çünkü Allah, ortaklıktan münezzehtir, yücedir. Eşi, dengi ve ortağı yoktur. O'nun eşi ve ortağı olduğunu sanan ve O'ndan bir şey isterken başkasını aracı yapan, hem derin bir sapıklığa düşmüş hem de O'na büyük bir günah ile iftira etmiş olur. Onun için O'na ibadete başkasını ortak kılmak, affetmiyeceğini bildirdiği büyük bir günahtır.

2. Ana-Babaya İyilik Etmek

Allah, kendisine ibadetten sonra ikinci derecede kişinin var olmasının sebebi olan anne ve babasına saygılı davranılmasını emrediyor. Kişiye en yakın olan ve onun için hiçbir fedakarlığı esirgemeyen anne ve babasına karşı saygı görevini yapmayan kimseden, başkasına saygı göstermesi beklenmez. Anne-babaya karşı değil saygısızlık, "öf" bile demeyi Allah yasaklıyor. Peygamberimizin şu sözü bu konuda her şeyi açıklıyor:

رِضَا الرَّبِّ فِى رِضَا الْوَالِدِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِى سَخَطِ الْوَالِدِ

"Allah'ın rızası anne ve babanın rızasındadır. Allah'ın gadabı anne ve babanın gadabındadır."[352]

3. Akrabaya İyi Davranmak

Dinimiz bütün insanlara ve hatta hayvanlara iyi davranılmasını emreder. İnsanlar içerisinde iyilik yapılmasını emrettikleri kimseler sıralanırken akraba ikinci sırada yer alır. Akrabanın görüp gözetilmesi dinî bir terim olarak "sılâ-i rahim" diye ifade edilir. Dinimiz sılâ-i rahm'a büyük önem vermiştir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulur:

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا

352 Tirmîzî, "Birr", 3.

وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِى تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْاَرْحَامَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

“Ey müminler! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak bir birinizden dilekte bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalık haklarına riâyetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah, üzerinizde gözetleyicidir.”[353]

Peygamberimiz de şöyle buyurmuştur:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

“Allah’a ve âhiret gününe inanan kimse misafirine ikram etsin; Allah’a ve âhiret gününe inanan kimse sılâ-i rahim’de bulunsun.”[354]

Peygamberimize, bir seferinde bedevinin birisi önüne geçip bindiği devenin yularını tuttukdan sonra:

–Ey Allah’ın Resûlü, beni cennete koyacak bir ameli bana haber verir misiniz, dedi. Orada bulunanlar:

–Buna ne oluyor, buna ne oluyor, demeye başladılar. Peygamberimiz:

–Ne olacak, ihtiyacı var ki soruyor, dedikten sonra bedeviye şu cevabı verdi: “Allah’a ibadet eder, O’na hiçbir şeyi ortak koşmaz, namazı doğru kılar, zekâtı verir, yakınlarını ziyaret edersin (işte bunları yaparsan cennete girersin). Artık deveyi bırak”, buyurdu.[355]

Enes (ra.) de Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor:

مَنْ اَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ رِزْقُهُ أَوْ يُنْسَأَ لَهُ فِى أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

353 Nisâ, 4/1.
354 Buhârî, “Edeb”, 31.
355 Buhârî, “Zekât”,1; Müslîm, “İman”, 4.

"Rızkının bol olmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kimse akrabasını görüp gözetsin."[356]

Allah Teâlâ'nın insan için takdir buyurduğu ömür artmaz da eksilmez de. Bu ve benzeri hadisi şeriflerde sadakaların ve güzel işlerin ömrü artıracağı ifade buyurulmuştur. Bu artma, bizim anladığımız manada bir artma değildir. Allah Teâlâ insanların yapacakları ibadetleri ve güzel işleri ezelde biliyor. Bunun için bunların güzel işleri sebebiyle ömürlerini artırarak takdir buyuruyor. Yoksa ezelde takdir edilmiş olan ömürleri sonradan yapacakları ibadet ve güzel işleri sebebiyle artırılacak değildir.

Allah Teâlâ'nın hakkımızdaki takdirini bilmediğimiz için Peygamberimizin konu ile ilgili teşviklerine uymamız uygun olacaktır.

Akrabadan muhtaç olanlara yardım etmek sılâ-i rahmin kapsamı içindedir. Zekât ve fitrelerimizi öncelikle akrabadan yoksul olanlara vermemiz, bu malî ibadetlerimizin daha çok kabulüne vesile olacaktır. Peygamberimiz buyuruyor:

الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ وَهِىَ عَلَى ذِى الرَّحِمِ ثِنْتَانِ صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ

"Yoksula bir şey vermek sadakadır. Akrabaya bir şey vermenin ise iki sevabı vardır. Birisi sadaka sevabı, diğeri de akrabayı görüp gözetme sevabıdır."[357] Bir başka hadisi şerif de şöyledir:

أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ عَلَى ذِى الرَّحِمِ الْكَاشِحِ

"Sadakanın en kıymetlisi, içinde düşmanlık hisleri taşıyan, fakat bunu açığa çıkaramayan akrabaya verilen sadakadır."[358]

Böyle bir akrabaya verilecek sadaka, hiç şüphe yok ki onun içinde sakladığı düşmanlık hislerinin ortadan kalkmasına ve düşman gördüğü akrabaları ile dost olmasına sebep olacaktır.

Peygamberimiz hayır yapmak isteyen kimselere akrabalarını hatırlata-

356 Buhârî, "Buyu' ", 12; Müslim, "Birr", 6.
357 Tirmizî, "Zekât", 26.
358 Münzirî, *et-Tergib ve't-Terhîb*, II, 37 (Hadisi, Taberânî, İbn Huzeyme ve Hâkim rivâyet etmişlerdir.

rak bu hayrın onlara yapılmasının daha çok sevap olacağını ve Allah'ı daha çok memnun edeceğini bildirirdi.

Enes (ra.) anlatıyor: Ebû Talha (adındaki sahabi) Medine'deki Ensârın en zenginlerindendi. En sevdiği mal da Peygamberimizin mescidinin karşısındaki Beyreha denilen bahçesi idi. Peygamberimiz zaman zaman o bahçeye girer ve tatlı suyundan içerdi. Ebû Talha, "En sevdiğiniz maldan sadaka vermedikçe iyiliğe eremezsiniz." (Al-i İmrân, 3/92) meâlindeki âyet-i kerime nazil olunca, kalkıp Peygamberimize geldi:

–Ey Allah'ın Resûlü, Allah Teâlâ, "En sevdiğiniz maldan Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe eremezsiniz." buyuruyor. En sevdiğim mal, Beyreha adındaki hurmalıktır. Onu Allah rızası için sadaka ettim. Allah katında onun hayrını ve âhiret azığı olmasını umuyorum. Ey Allah'ın Resûlü, Allah sana nasıl ilham ederse öyle yap, dedi. Peygamberimiz:

–İyi yaptın, senin için kârlı bir maldır. Sözünü dinledim. Ben onu akrabana vermeni uygun görüyorum, buyurdu. Ebû Talha:

–Uygun gördüğün gibi yapayım, ey Allah'ın elçisi, dedi ve bahçeyi akrabasiyle amca çocukları arasında taksim etti."[359]

Abdullah b. Mes'ûd (ra.) ın eşi Zeynep es-Sakafiyye (ra.)nin rivâyetine göre Peygamberimiz:

–Ey kadınlar topluluğu, zinetlerinizden olsun sadaka verin, buyurdu. Ben eşim Abdullah b. Mes'ûd'a:

–Sen fakir bir adamsın,mali durumun iyi değil. Peygamberimiz sadaka vermemizi emrettiler. Peygamberimize git de sor, eğer senin ve çocukların için harcadığım sadaka yerine geçiyorsa size, geçmiyorsa başkalarına vereyim dedim. Eşim Abdullah:

–Kendin git sor, demesi üzerine, Peygamberimize gittim. Bir de baktım ki ensardan aynı maksatla gelmiş bir kadın da kapıda durmaktadır. Peygamberimiz heybetli idi. Önümüze Bilâl çıktı. Ona:

–Peygamberimize git de, "kapıda iki kadın bekliyor, sizden, kocalarına ve terbiyelerinde bulunan yetimlere harcadıkları sadaka yerine geçer mi? diye soruyorlar, de, fakat bizim kim olduğumuzu söyleme, dedik. Bunun üzerine Bilâl Peygamberimizin yanına girdi ve ondan sordu. Peygamberimiz:

359 Buhârî, "Zekât", 44; Müslîm, "Zekât", 14.

–Onlar kimlerdir? buyurdu. Bilâl de:

–Ensar'dan bir kadın ile Zeynep'tir, dedi. Peygamberimiz:

–Zeyneplerin hangisi? buyurdu. Bilâl:

–Abdullah b. Mes'ûd'un eşi, cevabını verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–Onun için iki sevap vardır. Biri akrabalık sevabı diğeri sadaka sevabı, buyurdu.[360]

Sılâ-i rahmin en güzeli akrabadan muhtaç olanları ziyaret ederek onlara yardım etmek ve geçim darlıklarını hafifletmektir.

Sılâ-i rahim görevini ihmal etmek, Allah'ın rahmetinin üzerimizden kesilmesine sebeptir. Peygamberimiz buyuruyor:

الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ مَنْ وَصَلَنِى وَصَلَهُ اللّٰهُ وَمَنْ قَطَعَنِى قَطَعَهُ اللّٰهُ

"Rahm Arş'a tutunmuş, akrabalık Arş'ın Rabbine sığınmış ve şöyle demiştir: «Beni görüp gözeteni Allah gözetsin, benimle ilgiyi kesenden de Allah rahmetini kessin."[361]

Bir adam Peygamberimize sordu:

يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ لِى قَرَابَةً أَصِلُهُمْ وَيَقْطَعُونِى وَأُحْسِنُ إِلَيْهِمْ وَيُسِيئُونَ إِلَىَّ وَأَحْلُمُ عَنْهُمْ وَيَجْهَلُونَ عَلَىَّ. فَقَالَ لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ فَكَأَنَّمَا تُسِفُّهُمُ الْمَلَّ وَلاَ يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللّٰهِ ظَهِيرٌ عَلَيْهِمْ مَا دُمْتَ عَلَى ذٰلِكَ

–Ey Allah'ın elçisi, benim yakınlarım var. Ben onları ziyaret ederim, onlar bana gelmez. Ben onlara iyilik ederim. Onlar bana kötülük eder. Ben onlara yumuşak davranırım, onlar bana kaba davranır. Peygamberimiz:

"Eğer dediğin gibi isen, onlara sıcak kül yediriyor gibisin. Sen böyle davrandığın sürece, Allah Teâlâ sana yardımcı olur ve seni onlardan korur."[362]

360 Buhârî, "Zekât", 48; Müslîm, "Zekât", 14.
361 Müslîm, "Birr", 8.
362 Müslîm, "Birr", 6.

Hadis-i şerifte geçen “onlara sıcak kül yediriyor gibisin” ifadesi bir benzetmedir. Peygamberimiz, kişinin akrabasına karşı bu örnek davranışı karşısında onların çirkin davranışlarından ötürü başlarına gelecek elem ve ızdırabı, sıcak kül yiyenin ızdırabına benzetmiştir.

Yine Peygamberimiz:

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِى إِذَا قَطَعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا

“Akrabadan gelen iyiliğe misliyle karşılık veren kimse tam manasıyla akrabasına sılâ etmiş değildir. Gerçek sılâ, kendisiyle ilgiyi kesenleri görüp gözetmektir.”[363]

İnanmış olan kimse artık bu âyet ve hadisler karşısında akrabaları ile ilgisini kesemez. Onları rahatsız edici ve kabul edilemez davranışları karşısında bile onlara iyilik etmek ve yardımda bulunmak durumunda olmalıdır. Çünkü Hz. Ali Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor:

أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَكْرَمِ أَخْلَاقِ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ: أَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتَعْطِىَ مَنْ حَرَمَكَ، وَأَنْ تَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ

“Dünya ve âhiret ahlâklarının en güzelini sana bildireyim mi? Seninle alâkasını kesenle ilgilenmen, sana vermeyene vermen ve sana zulmedeni affetmendir.”[364]

4. Yetimlere İyi Davranmak

Dinimiz, toplum fertlerinin birbirleriyle yardımlaşmalarını öğütlerken, yoksulları görüp gözetmemizi, öksüzleri kendi çocuklarımız gibi koruyarak eğitip yetiştirmemizi tavsiye eder. Peygamberimiz:

كَافِلُ الْيَتِيمِ لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ فِى الْجَنَّةِ

363 Buhârî, “Edeb”, 15.
364 Münzirî, *et-Tergîb ve’t-Terhîb*, III, 342 (Hadisi Taberânî “Evsat”inde rivâyet etmiştir.)

"Gerek kendisine ve gerek başkasına ait her hangi bir yetimi görüp gözetmeyi, eğitip yetiştirmeyi üzerine alan kimse ile ben, cennette şöyleyiz" buyurarak şehâdet parmağı ile orta parmağını işaret etmiştir.[365]

Öksüzler bize Allah'ın emanetidir, onların anası da babası da biziz. Onların görüp gözetilmesi, eğitilip yetiştirilmesi ve topluma yararlı birer insan haline getirilmesi bizim görevimizdir.

5. Yoksullara Yardım Etmek

İnsanların durumları eşit değildir. Bir kısmı varlıklı iken bir kısmı yoksuldur. Bir kısmının sağlığı iyi olduğu halde bir kısmı hasta ve sakattır. Toplum halinde yaşayan insanların birbirleriyle yardımlaşmaları dinimizin emridir. Varlıklı zengin insanlar toplum içindeki yoksulları soruşturmalı ve onlara yardım etmelidir. Peygamberimiz buyuruyor:

ابْغُونِى الضُّعَفَاءَ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنْصَرُونَ بِضُعَفَائِكُمْ

"Yoksulları arayın ve onlara yardım edin. Siz ancak fakirleriniz sayesinde (düşmanlara karşı) yardım görür ve rızıklanırsınız."[366]

6. Yakın Komşuya

7. Uzak Komşuya İyi Davranmak

Toplu yaşayışta aileden sonra haklarına en çok riâyet etmemiz gerekenler, yanyana yaşadığımız komşularımızdır.

Ayet-i kerime'de komşular, yakın ve uzak olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Yakın komşu, evi yakın olan komşuya denebileceği gibi akrabadan olan komşuya da denir. Uzak komşu da ya evi uzak olan veya akrabadan olmayan veya da müslüman olmayan komşudur. Peygamberimiz buyuruyor:

الْجِيرَانُ ثَلَاثَةٌ؛ جَارٌ لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ وَهُوَ أَدْنَى الْجِيرَانِ حَقًّا، وَجَارٌ لَهُ حَقَّانِ، وَجَارٌ لَهُ ثَلَاثَةُ حُقُوقٍ وَهُوَ أَفْضَلُ الْجِيرَانِ حَقًّا؛ فَأَمَّا الْجَارُ الَّذِى لَهُ حَقٌّ

365 Müslîm, "Zühd", 2.
366 Ebû Dâvud, "Cihad", 77.

وَاحِدٌ فَجَارٌ مُشْرِكٌ لَا رَحِمَ لَهُ، وَلَهُ حَقُّ الْجِوَارِ، فَأَمَّا الْجَارَ الَّذِى لَهُ حَقَّانِ فَجَارٌ مُسْلِمٌ لَهُ حَقُّ الْإِسْلَامِ وَحَقُّ الْجِوَارِ، وَأَمَّا الَّذِى لَهُ ثَلَاثَةُ حُقُوقٍ فَجَارٌ مُسْلِمٌ ذُو رَحِمٍ لَهُ حَقُّ الْجِوَارِ وَحَقُّ الْإِسْلَامِ وَحَقُّ الرَّحِمِ

"Komşu üç kısımdır. Birincisinin üç hakkı vardır: Komşuluk hakkı, yakınlık hakkı ve İslâmiyet hakkıdır. (Bu yakınlığı olan müslüman komşudur.) İkincisinin iki hakkı vardır; komşuluk hakkı ve İslâmiyet hakkı. (Bu müslüman olan komşudur.) Üçüncüsünün ise bir hakkı vardır ki, bu müslüman olmayan komşudur."[367]

Görülüyor ki, komşu tabirinde müslüman, müslüman olmayan dost, düşman, zararlı, faydalı, yakın uzak istisnasız bütün komşular dahildir. Demek ki müslüman, yakınında bitişiğinde kim olursa olsun herkesle iyi geçinecek ve İslâm'ın güzelliklerini yaşayarak gösterecektir. En etkili nasihat budur. Burada bir hatıramı anlatmak isterim. Ankara Müftüsü idim. Hava kirliliği konusunda konferans vermek üzere Türkiye'ye gelen Amerikalı bir profesör müslüman olmak üzere Müftülüğe başvurdu. Gerekli dinî merasimi yaptıktan sonra kendisine sordum: Müslümanlığı neden kabul ettiniz? Şu cevabı verdi. Bundan önce Fas veya Tunus'ta üniversitede öğretim üyesi idim. Kaldığım daire komşum bir müslümandı. Çok saygılı ve edepli birisi idi. Ben müslüman olmadığım halde bana karşı örnek davranışlarına şahit oldum ve çok etkilendim. Oradan ayrılırken kendisine; bir yabancı ve dininizden olmayan kimseye karşı bu asil davranışlarınızın kaynağı nedir? diye sorunca, "Kur'an-ı Kerim din ayırımı yapmaksızın, komşunun komşuya karşı iyi davranmasını emrediyor. Kitabımın bu emrini uyguladım" dedi. Bunun üzerine Kur'an-ı inceledim ve müslüman olmaya karar verdim. Görülüyor ki, müslüman tavırlariyle İslâm'ın güzelliklerini telkin ederse daha etkili olur.

Evet yüce dinimiz komşu haklarına büyük önem vermiştir. Peygamberimiz bu önemi şu sözleriyle açıklamıştır:

مَا زَالَ يُوصِينِى جِبْرِيلُ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ

367 *Kenzu'l-Ummal*, IX, Hadis No: 24891.

"Cebrâil aleyhi's-selâm bana komşu hakkında o kadar tavsiyelerde bulundu ki, ben, komşuyu komşuya vâris kılacak sandım."[368]

Ebûzer (ra.) diyor ki; dostum Peygamberimiz bana şöyle vasiyet etti:

يَا أَبَا ذَرٍّ إِذَا طَبَخْتَ مَرَقَةً فَأَكْثِرْ مَاءَهَا وَتَعَاهَدْ جِيرَانَكَ

"Çorba pişirdiğin zaman suyunu çok koy, sonra da komşu ailelerine bak, onlardan muhtaç olanlara münasip bir pay ayır." buyurdu.[369]

Ebû Hureyre (ra.) nin rivâyetinde Peygamberimiz:

يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لاَ تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ

"Ey müslüman kadınlar! Komşuya verilen veya komşudan alınan bir hediyeyi paça dahi olsa az görmeyin."[370] buyurmuştur.

Ebû Şureyh el-Huzâî (ra.) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir.

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الاٰخِرِ فَلاَ يُؤْذِى جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الاٰخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الاٰخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ

"Allah'a ve ahiret gününe inanan komşusuna iyi davransın, Allah'a ve âhiret gününe iman eden misafirine ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden hayır söylesin veya sussun."[371]

Ebû Hureyre (ra.) den rivâyet olunduğuna göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Vallahi inanmamıştır, vallahi inanmamıştır, vallahi inanmamıştır.

368 Buhârî, "Edeb", 28; Müslim, "Birr", 41.
369 Müslîm, "Birr", 42.
370 Buhârî, "Edeb", 30; Müslîm, "Zekât", 29.
371 Müslim, "İman",19; Buhârî, "Edeb", 21, Yalnız Buhârî'nin rivâyeti biraz farklıdır.

Kim inanmamıştır? ey Allah'ın Resûlü, diye sordular. Peygamberimiz:

Komşusu kötülüğünden emin olmayan kimse inanmamıştır, buyurdu.[372]

Yine Ebû Hureyre (ra.) nin rivâyetinde, bir adam Peygamberimize:

قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ فُلاَنَةَ تُكْثِرُ مِنْ صَلاَتِهَا وَصَدَقَتِهَا وَصِيَامِهَا غَيْرَ أَنَّهَا تُؤْذِى جِيرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ هِىَ فِى النَّارِ قَالَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَإِنَّ فُلاَنَةَ يُذْكَرُ مِنْ قِلَّةِ صِيَامِهَا وَصَلاَتِهَا وَأَنَّهَا تَتَصَدَّقُ بِالأَشْوَارِ مِنَ الاَقِطِ وَلاَ تُؤْذِى جِيرَانَهَا قَالَ هِىَ فِى الْجَنَّةِ

–Ey Allah'ın Resûlü, falan kadın çok nafile namaz kılar, çok sadaka verir ve çok nafile oruç tutar, ancak diliyle komşularına eziyet eder, dedi. Peygamberimiz:

O kadın cehennemdedir, buyurdu. Adam sözüne devamla:

–Ey Allah'ın Resûlü falan kadın da az nafile oruç tutar ve nafile namaz kılar. Ve kendi eliyle hazırladığı keş'den bir miktar da sadaka verir, ama komşularına eziyet etmez, dedi. Peygamberimiz:

–İşte o kadın cennettedir, buyurdu.[373]

Komşularımıza Karşı Başlıca Görevlerimiz Şunlardır:

–Komşuların haklarına saygılı olmak,

–Onları söz ve davranışlarımızla incitmemek,

–Sevinç ve üzüntülerini paylaşmak,

–Dert ve sıkıntılarını gidermeye çalışmak,

–Gerektiğinde yardım etmek, ödünç vermek, hediyeleşmek,

–Hastalandıklarında ziyaret etmek, ölenin cenazesine katılmak ve başsağlığı dilemek,

372 Buhârî, "Edeb", 29; Müslîm, "İman", 18.

373 Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhîb*, III, 356 (Hadisi, Ahmed, Bezzar, İbn Hibban ve Hakim rivâyet etmişlerdir. Hakim, isnadı sahihtir, demiştir.)

Özet olarak; kendimiz için sevip istediğimiz şeyleri onlar için de sevip arzu etmek, kendimize yapılmasını istemediğimiz şeyleri onlara reva görmemek ve yapmamak.

Bu bölümü de Enes İbn Mâlik (ra.)in rivâyet ettiği bir hadisi şerifle tamamlayalım:

مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبْعَاناً وَجَارُهُ جَائِعٌ اِلَى جَنْبِهِ وَهُوَ يَعْلَمُ

"Yanı başındaki komşusunun aç olduğunu bildiği halde karnı tok olarak yatan kimse bana iman etmiş değildir."[374]

8. Yanındaki Arkadaşa İyi Davranmak

İyi davranılması gerekenlerden biri de yanındaki iş arkadaşı ve meslekdaşıdır. Mümin, herkesle iyi geçinir, herkesin haklarına saygılı olur ve kimseyi kırıp incitmez. Özellikle birlikte çalıştığı her gün yüz yüze baktığı arkadaşına daha iyi davranır. Peygamberimiz buyuruyor:

خَيْرُ الْاَصْحَابِ عِنْدَ اللهِ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللهِ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ

"Allah katında dostların hayırlısı, arkadaşlarına iyi davranan, komşuların hayırlısı da komşularına hayrı dokunandır."[375]

9. Yolda Kalmışlara İyilik Etmek

Memleketinden, evinden uzakta kalmış, hele parası da tükenmiş olan insanlara iyilik etmek, yardımda bulunmak ve yol göstermek müslümanın görevidir.

10. Ellerimizin Altında Bulunanlara İyi Davranmak

Ayet-i kerime'de kendilerine iyi davranılması emredilenlerin onuncusu

374 Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhîb*, III, 358 (Hadisi Taberanî ve Bezzar rivâyet etmişlerdir.)
375 Tirmîzi, "Birr", 28.

yanımızda çalıştırdığımız insanlar ve hizmetimizde bulunanlardır. Onların ücretlerini zamanında ve eksiksiz ödemek ve onları üzecek davranışlardan sakınmaktır. Enes İbn Mâlik (ra.) diyor ki: "Peygamberimize on sene hizmet ettim. Bir defa olsun bana (canı sıkılıp da) "öf" demedi, niçin böyle yaptın? diyerek azarlamadı. Böyle yapsaydın da demedi."[376]

İşte âyet-i kerime'de yer alan on emir kısaca bunlardır.

Bu on emri yerine getirenler, getirmeye çalışanlar Allah'ın sevgili kullarıdır.

Allahım! Bizi bu kullarından eyle. Âmin.

376 Buhârî, "Edeb", 39.